

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Скавронська Ірина Володимирівна

УДК 339.9: 338.48: 796.03: 796.08

**ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЕФЕКТІВ МІЖНАРОДНИХ
СПОРТИВНИХ МЕГА-ЗАХОДІВ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль-2012

Дисертація на правах рукопису
Робота виконана в Тернопільському національному економічному
університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник кандидат економічних наук, доцент
Адамик Вікторія Віталіївна
Національний університет
“Львівська політехніка”
Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України,
доцент кафедри менеджменту і
міжнародного підприємництва

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
Ткаченко Тетяна Іванівна
Київський національний
торговельно-економічний університет
Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України,
завідувач кафедри готельно-ресторанного
та туристичного бізнесу

кандидат економічних наук,
Мігущенко Юліана Валеріївна
Регіональний філіал
Національного інституту стратегічних досліджень
у місті Львові Адміністрації Президента України,
старший науковий співробітник

Захист відбудеться «17» лютого 2012 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.01 Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11, зал засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: м. Тернопіль, вул. Бережанська 4.

Автореферат розісланий «_____» січня 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.П. Дудкіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Особливе і дедалі важливіше місце у спортивному туризмі сьогодні належить організації міжнародних спортивних мега-заходів, які в останні десятиліття перетворилися у події всесвітнього масштабу. В умовах глобалізаційних процесів підвищення ефективності їх проведення набуває особливої актуальності. Організація таких мега-заходів має неабиякий вплив на соціально-економічний та екологічний стан приймаючої країни, оскільки відбувається масове переміщення туристичних потоків, що приводить до збільшення споживання вітчизняних товарів та послуг, а це, у свою чергу, спричиняє зростання зайнятості, збільшує дохід домашніх господарств, національних і регіональних структур, впливає на платіжний баланс, сприяє розвитку міст та регіонів.

Організація та проведення міжнародних спортивних мега-заходів тривалий час є предметом зарубіжних спеціальних наукових видань. Поштовхом до дослідження даної проблеми виявився брак вітчизняних праць, присвячених вивченню цього питання, особливо в умовах прийняття Україною фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу у 2012 році. Незважаючи на те, що реалізація відповідних політичних рішень і урядових загальнодержавних стратегій знаходиться в основі організації міжнародних спортивних мега-заходів, останні самі часто виступають підґрунтям для розробки планів соціально-економічного розвитку багатьох країн, які мають можливість їх проведення. Успішна організація міжнародних спортивних мега-заходів виражається через позитивні наслідки у різних сферах економіки. У зв'язку із цим виникає необхідність виявлення і окреслення передумов та чинників формування соціально-економічних ефектів від проведення подій такого рівня в Україні.

Теоретичні положення міжнародного спортивного туризму та форм, через які він виражається, зокрема мега-заходів, знайшли своє відображення у працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених як А. Бабкін, К. Булл, М. Від, В. Ганопольський, Д. Гетз, С. Голл, Х. Г'югз, В. Кифяк, П. де Кноп, К. Робертц, Т. Ткаченко, Дж. Хігхем, Т. Хінч, І. Школа та інших. Світова практика організації міжнародних спортивних мега-заходів, а також теоретико-практичні аспекти виявлення і оцінки соціально-економічних ефектів у результаті проведення таких подій досліджуються у працях В. Адамик, С. Алмон, В. Андрефф, Г. Ахлерт, В. Борщевський, Р. Бааде, Г. Кларк, П. Куперз, Ю. Мичуда, Ю. Мігущенко, А. Мокій, Е. Роуз та інших.

Водночас, проблема формування ефектів міжнародних спортивних мега-заходів на міжнародному і народногосподарському рівнях надзвичайно складна і на сьогодні далека від кінцевого вирішення. Зазначене обумовило вибір теми дисертації, визначило її мету і завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до наукового напряму кафедри міжнародної економіки Тернопільського національного економічного університету у межах наукової теми "Новітні тенденції розвитку світової економіки" (державний реєстраційний номер 0107U012233) розділ "Формування організаційно-економічної моделі проведення спортивних мега-заходів в Україні".

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування процесів отримання позитивних соціально-економічних ефектів міжнародних спортивних мега-заходів для національних економік та вироблення на цій основі моделі забезпечення економічної ефективності їх проведення в Україні.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

– з'ясувати сутність міжнародних спортивних мега-заходів, визначити їх характеристики для розвитку теоретичних засад міжнародного спортивного туризму;

– окреслити соціально-економічні ефекти, які виникають у результаті проведення міжнародних спортивних мега-заходів з метою здійснення їх систематизації;

– узагальнити методичні підходи до оцінювання соціально-економічних ефектів міжнародних спортивних мега-заходів, щоб визначити найоптимальніший з них для використання в управлінні національними економіками;

– оцінити конкурентні переваги країн у проведенні міжнародних спортивних мега-заходів для виявлення їх можливого впливу з позицій розвитку процесів глобалізації;

– конкретизувати дохідну і витратну складові бюджету організації міжнародних спортивних мега-заходів з метою визначення можливих джерел фінансування, витрат і доходів;

– здійснити компаративний аналіз наслідків від проведення міжнародних спортивних мега-заходів у зарубіжних країнах для виявлення соціально-економічних ефектів;

– зробити комплексну оцінку макроекономічних та інституційних передумов проведення масштабних спортивних мега-заходів в Україні для удосконалення їх організації;

– визначити напрями удосконалення організації міжнародних спортивних мега-заходів на прикладі Євро-2012;

– розробити організаційно-економічну модель формування позитивних соціально-економічних ефектів від організації і проведення міжнародних спортивних мега-заходів в Україні.

Об'єктом дослідження є процес організації міжнародних спортивних мега-заходів.

Предметом дослідження є чинники, передумови та управлінські дії, які зумовлюють формування соціально-економічних ефектів міжнародних спортивних мега-заходів.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, серед яких: компаративний аналіз (для здійснення оцінки результатів організації міжнародних спортивних мега-заходів у різних країнах світу та порівняння їх конкурентних переваг у проведенні подій такого рівня), метод узагальнення (при зведенні розрізнених показників для визначення соціально-економічних ефектів у зарубіжних країнах та висвітленні передумов отримання позитивних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів в Україні); економіко-статистичні методи (для визначення

фінансово-економічних засад організації міжнародних спортивних мега-заходів), метод сезонної декомпозиції (для виявлення соціально-економічних ефектів від прийняття міжнародних спортивних мега-заходів у зарубіжних країнах), метод стратегічного менеджменту (при обґрунтуванні напрямів удосконалення організації міжнародних спортивних мега-заходів в Україні), кластерний аналіз, кореляційний аналіз, методи економіко-математичного моделювання (для виявлення пріоритетних галузей економіки і розроблення організаційно-економічної моделі формування позитивних соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів в Україні).

Інформаційною базою дослідження слугували аналітичні звіти, заяви і повідомлення Міжнародного олімпійського комітету, Національних олімпійських комітетів, Міжнародної федерації футбольних асоціацій, Союзу європейських футбольних асоціацій, Інституту економічних досліджень та політичних консультацій в Україні, Німецької консультативної групи при уряді України, законодавчі і нормативно-правові акти України щодо порядку організації, фінансування Чемпіонату Європи з футболу у 2012 році, офіційні документи Державної служби статистики України, Центру статистичних досліджень Євросоюзу. У роботі використані матеріали експертних оцінок і власних досліджень, матеріали періодичних видань і конференцій, а також монографічна і довідкова література.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і практичних аспектів розвитку міжнародного спортивного туризму у формі міжнародних мега-заходів, зокрема, процесів формування соціально-економічних ефектів від їх проведення та вироблення на цій основі організаційно-економічної моделі забезпечення ефективності їх організації в Україні. Наукові результати, які відображають особистий внесок автора у розв'язанні поставлених завдань полягають у тому, що:

вперше:

– запропоновано оцінювати соціально-економічні ефекти від проведення міжнародних спортивних мега-заходів в Україні і зарубіжних країнах за допомогою методу сезонної декомпозиції, який на основі трендів соціально-економічних показників дозволяє порівняти стан економіки країни: а) за умов проведення міжнародних спортивних мега-заходів; б) при обставинах, якби їх не відбувалося. Це дозволило встановити, що організація таких подій приведе до: трансформації тенденцій розвитку інфраструктури у короткотерміновому і довготерміновому періодах; збільшення туристичних потоків у країну; зростання експорту вітчизняних товарів та послуг;

– розроблено організаційно-економічну модель формування позитивних соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів в Україні з огляду на макроекономічні й інституційні передумови, яка включає напрями удосконалення організації подій такого рівня та базується на засобах державного і наддержавного впливу і розвитку галузей імпортозаміщення. В рамках її реалізації виявлено пріоритетні галузі та види економічної діяльності, необхідні для формування механізму імпортозаміщення у контексті проведення

міжнародних спортивних мега-заходів, на основі коефіцієнтів попарної кореляції між 132 економічними показниками, що характеризують діяльність підприємств, які безпосередньо беруть участь в організації міжнародного спортивного мега-заходу;

удосконалено:

– категоріальний апарат міжнародного спортивного туризму, уточнивши дефініцію спортивних мега-заходів як форми міжнародного туризму, під якою у роботі розуміються великі спортивні події обмеженого терміну проведення, що відбуваються регулярно у визначений час і відповідному місці або кількох місцях у межах однієї чи двох країн, обов'язково залучаючи у свою діяльність учасників із інших країн, приваблюють значне медіа-покриття та мають великі ефекти для приймаючого міста, регіону чи країни. На відміну від існуючих визначень, виявлено ознаки, які характерні для міжнародних спортивних мега-заходів;

– систематизацію соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів, яка передбачає комплексний підхід до класифікації соціально-економічних ефектів із поділом їх на: позитивні і негативні, динамічні та статичні, первинні і вторинні, прямі та непрямі, видимі і невидимі, формування яких базується на: державній підтримці проведення мега-заходу; консолідації різних сфер економічної діяльності, що сприяє підвищенню ефективності їх проведення; застосуванні новітніх інформаційних технологій для здійснення телетрансляцій, поліпшення якості надання послуг; активній туристичній діяльності у формі розроблення нових туристичних маршрутів, створення об'єктів розважального характеру;

дістали подальшого розвитку:

– конкретизація дохідної і витратної складових бюджету організації міжнародних спортивних мега-заходів, які значною мірою детермінують формування соціально-економічних ефектів від їх проведення. На основі узагальнення практики організації подій такого рівня провідними країнами світу виявлено, що джерелами доходів їх проведення є надходження від: телетрансляції; продажу квитків; TOP-спонсорів і національних спонсорів; ліцензування; випуску олімпійських монет і поштових марок; інвестування; міжнародних спортивних організацій; програм навчання і управління у галузі спорту (зокрема, футболу);

– ромб Портера для країн проведення міжнародних спортивних мега-заходів, який доповнено, крім соціально-економічних конкурентних переваг, що включають інфраструктуру, фінансові ресурси, забезпечення безпеки, рейтинг на телебаченні, конкуренцію за право телетрансляції, продаж квитків, наявність індустрії розваг, можливість проведення аналогічних спортивних чи розважальних заходів, п'ятою детермінантою – групою неекономічних переваг, що містить політичні настрої, лобіювання інтересів, відновлення значущості спорту, промоцію Олімпізму й Олімпійського руху (для Олімпійських Ігор).

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці теоретико-методичних положень, аналітичних висновків і практичних рекомендацій щодо стимулювання і сприяння економічного зростання України у результаті проведення міжнародних спортивних мега-заходів. Результати дослідження можуть бути

застосовані при розробці стратегій туристичного та загальноекономічного розвитку країни, а також безпосередньо у процесі підготовки держави і її регіонів до проведення футбольного турніру. Рекомендації щодо сприяння розвитку міжнародного співробітництва в контексті організації Чемпіонату Європи з футболу у 2012 році використовуються у роботі Управління зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка №535-8/01-10-1 від 04.07.2011 р.). Запропонована методика оцінки соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів (на прикладі Чемпіонату Європи з футболу у 2012 році) використана Головним управлінням економіки Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка №01/1-587 від 04.07.2011 р.). Рекомендації щодо створення умов для розвитку спортивної інфраструктури, підвищення рівня її матеріально-технічного забезпечення та стимулювання на основі цього внутрішнього та іноземного туризму у процесі організації Чемпіонату Європи з футболу у 2012 році використовуються у роботі Управління з питань туризму Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка № 221-4/01-11 від 04.07.2011 р.) та Головного управління у справах сім'ї, молоді та спорту Київської міської ради (довідка № 3118/2 від 20.10.2011 р.). Пропозиції щодо удосконалення організації міжнародних спортивних мега-заходів в Україні використовуватимуться при розробці нових туристичних маршрутів і створенні туристично-привабливих об'єктів туристичною агенцією «Тропик-Тур» м. Тернополя (довідка №01 від 22.06.2011 р.). Теоретичні положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету при викладанні дисциплін «Економіка міжнародного туризму», «Готельний менеджмент», «Кон'юнктура європейських ринків», «Міжнародна туристична політика» (довідка № 126-24/2150 від 10.10.2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, які наведені в дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використані лише ті положення, що є результатом власної роботи автора.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися автором і обговорювалися на таких міжнародних науково-практичних конференціях: “Міжнародний бізнес та менеджмент: проблеми та перспективи в умовах глобалізації” (Тернопіль, 2008 р.); “Індустрія гостинності у країнах Європи” (Сімферополь, 2008 р., 2009 р.); “Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації” (Тернопіль, 2008 р., 2009 р., 2010 р., 2011 р.); “Формування нового світового економічного порядку” (Тернопіль, 2009 р.); “Місце та роль України в глобалізаційному світі: економічні, політичні, культурні аспекти” (Вінниця, 2009 р.); “Україна в системі міжнародної економіки” (Тернопіль, 2010 р.); “Альянс наук: вчений-вченому” (Дніпропетровськ, 2010 р.); “Глобалізаційні світоцивілізаційні процеси та економічна політика європейських країн, що розвиваються” (Тернопіль, 2010 р.); “Україна-Італія: співробітництво у

галузі туризму” (Київ, 2010 р.); “Глобальна економіка в посткризовий період та Україна” (Тернопіль, 2011 р.).

Публікації. Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковано у 21 науковій праці загальним обсягом 8,1 д.а.: 7 статей у фахових наукових виданнях (обсягом 5,13 д.а., з яких автору особисто належить 4,63 д.а.), 14 публікацій в інших наукових виданнях.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація загальним обсягом 289 сторінок складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 209 найменувань на 22 сторінках, 13 додатків обсягом 80 сторінок. Дисертаційна робота ілюстрована 50 рисунками на 18 сторінках і містить 19 таблиць на 10 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі “Теоретико-методичні основи проведення міжнародних спортивних мега-заходів та оцінювання їх соціально-економічних ефектів” досліджено концептуальні основи міжнародного туризму і сутність мега-заходів як форми міжнародного спортивного туризму, визначено соціально-економічні ефекти, які виникають у результаті організації і проведення міжнародних спортивних мега-заходів, висвітлено чинники, що формують такі ефекти та розкрито методичні підходи до їх оцінювання.

Міжнародні спортивні мега-заходи (наприклад, Олімпійські Ігри, чемпіонати світу і Європи з футболу) є найбільшими за масштабом проведення та впливу на економіку приймаючої країни серед інших форм міжнародного туризму. Дослідження різноманітних підходів до пояснення терміну “міжнародні спортивні мега-заходи” та спроба оцінити їх з позицій основних характеристик дозволило зробити висновок, що останнім притаманні такі ознаки: демонструють конвергенцію інтересів туризму, спорту і підприємницької діяльності; відображають глобальність спортивного туризму; мають великі ефекти для приймаючого міста, регіону чи країни; стимулюють розвиток національної економіки; охоплюють подорожі, пов’язані з різними видами спорту; приваблюють значне медіа покриття; спрямовані на промоцію міста/країни їх проведення.

Виявлено, що найбільше значення у результаті проведення міжнародних спортивних мега-заходів мають ефекти соціально-економічного характеру. У дисертації запропонована розширена систематизація соціально-економічних ефектів, що можуть виникати з огляду на масштаби та часові обсяги проведення міжнародних спортивних мега-заходів (рис. 1).

Актуальним з позицій доцільності проведення подій такого рівня і формування соціально-економічних ефектів є вибір методів їх оцінки. Методи оцінки соціальних та економічних ефектів міжнародних спортивних мега-заходів відрізняються між собою. Економічні ефекти вимірюються кількісно. З огляду на те, що соціальні ефекти стосуються соціального середовища, їх важко виміряти і кількісно спрогнозувати, але вони нерозривно пов’язані і є складовими економічних ефектів.

На основі аналізу використовуваних методів виявлено, що, незважаючи на всі



Рис. 1. Систематизація соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів

позитивні характеристики таких методів як методи математичної статистики та теорії імовірностей, макро-, мезо-економічні моделі типу “вхід-вихід” на основі моделей міжгалузевого балансу Леонтьєва-Форда, які формуються для конкретних країн, регіонів, міст, що є місцем проведення міжнародних спортивних мега-заходів, їх використання і адаптація для інших країн, у тому числі України, є проблематичними через низку труднощів теоретичного і прикладного характеру. Враховуючи зазначене, автором запропоновано оцінювати соціально-економічні ефекти за допомогою методу сезонної декомпозиції, що дає змогу здійснювати моделювання трендів певних соціально-економічних показників і виявляти їх відхилення у результаті проведення міжнародних спортивних мега-заходів.

У другому розділі “Світова практика організації міжнародних спортивних мега-заходів: умови проведення та ефекти для національних економік” здійснено комплексну оцінку конкурентних переваг країн у проведенні міжнародних спортивних мега-заходів, проаналізовано фінансово-економічні засади їх організації та проведено компаративний аналіз соціально-економічних ефектів, які формуються у результаті організації міжнародних спортивних мега-заходів у різних країнах світу.

Для того, аби організація міжнародних спортивних мега-заходів була успішною, країна повинна володіти значним потенціалом і мати конкурентні переваги порівняно з іншими претендентами. Узагальнення міжнародного досвіду

довело, що конкурентними перевагами приймаючих міжнародні спортивні мега-заходи країн стали переваги соціально-економічного характеру, що відповідно до теорії М. Портера забезпечуються чотирьома основними детермінантами: рушійними силами (інфраструктура, фінансові ресурси, безпека); умовами попиту (рейтинг на телебаченні, конкуренція за право телетрансляції, продаж квитків); супутніми та допоміжними галузями (індустрія розваг, рекламна індустрія) та структурою, стратегією і суперництвом (проведення аналогічних спортивних заходів, як автоперегони “Формули-1”, або розважальних – Євробачення). У той же час, проведений аналіз показав, що першочергову роль відіграють не лише названі вище переваги, а й переваги, що мають нееконімічний характер, такі як політичні настрої, лобіювання, відновлення значущості спорту, промоція Олімпізму й Олімпійського руху (для Олімпійських Ігор). Таким чином, ромб М. Портера у контексті проведення міжнародних спортивних мега-заходів повинен бути представлений у вигляді, що включає вже п'ять детермінант (рис. 2.).

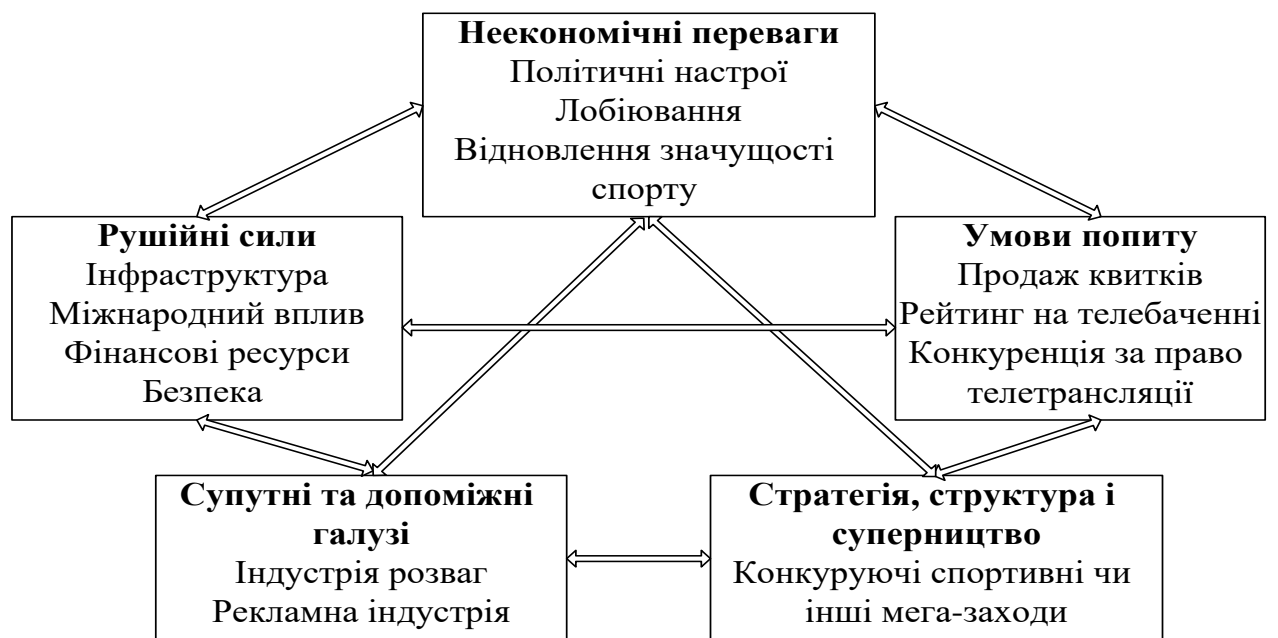


Рис. 2. Ромб Портера для країн проведення міжнародних спортивних мега-заходів

Успішна організація масштабних спортивних подій залежить від джерел фінансування і доходів. Основними джерелами фінансування мега-заходів є заходи пов'язані з реалізацією маркетингових програм (програм продажу квитків, рекламно-спонсорських програм, ліцензійних програм, програм випуску олімпійських монет і олімпійських поштових марок, інвестиційних програм, ТЕР- і KISS-програм). Крім того, сюди, зазвичай, включають джерела доходів, що утворюються завдяки телетрансляції, продажу квитків, діяльності ТОР-спонсорів і національних спонсорів, ліцензуванню, випуску олімпійських монет і поштових марок, інвестуванню, навчанню і управлінню у галузі спорту (зокрема, футболу), підтримці міжнародних спортивних організацій (табл. 1).

Структура джерел фінансування, витрат та доходів проведення міжнародних спортивних мега-заходів

Джерела фінансування	Джерела доходів	Витрати
Програми співробітництва з телекомпаніями	Телетрансляція	на будівництво спортивних об'єктів; на модернізацію інфраструктури; на заходи безпеки; фінансова допомога НОКам, МСФ; поточні витрати МОКу, ФІФА, УЄФА.
Програми продажу квитків (включаючи Корпоративну програму гостинності)	Продаж квитків (включаючи онлайн)	
Рекламно-спонсорські програми (включаючи Програми співробітництва з постачальниками)	ТОР-спонсори, національні спонсори (включаючи залучення постачальників)	
Ліцензійні програми	Ліцензування	
Програми випуску олімпійських монет	Випуск олімпійських монет	
Програми випуску олімпійських поштових марок	Випуск олімпійських поштових марок	
Інвестиційні програми	Інвестування	
ТЕР-програма	Підтримка членів УЄФА	
KISS-програма	Навчання і управління у галузі футболу	

Так, у Сідней доходи від телетрансляції склали 1 331,6 млн дол. США, в Афінах – 1 494,0 млн дол. США, у Турині – 831,0 млн дол. США, від реалізації квитків 551 млн дол. США, 228 млн дол. США і 89 млн дол. США, відповідно, причому бюджет Олімпіади у Сідней становив 11 200 млн дол. США, у Греції – 14 000 млн дол. США, а в Італії – 2 700 млн дол. США. ТОР-спонсорами виступають компанії-світові гіганти як Coca-Cola, Kodak, Panasonic, McDonalds, Visa тощо, які мають право використовувати символіку змагань на етикетках своєї продукції, а також залучати спортсменів для реклами товарів власного виробництва. У дисертації зазначено зростаючу роль спонсорів: Сідней отримав 492 млн дол. США від 93 ТОР-спонсорів, Афіни одержали 302 млн дол. США від 38 ТОР-спонсорів, Турин – 348 млн дол. США від 57 компаній, а участь 15 міжнародних компаній разом із 6 національними дозволила Німеччині отримати дохід у сумі 750 млн євро у результаті проведення Чемпіонату світу з футболу в 2006 р.

Успішність проведення міжнародних мега-заходів у різних країнах удисертації змодельовано та оцінено на основі засобів сезонної декомпозиції. У результаті було проаналізовано п'ять показників – прибуття туристів, бронювання і використання місць у закладах розміщення, експорт товарів і послуг та рівень безробіття у семи приймаючих мега-заходи країнах, а саме у Франції, Греції, Італії, Німеччині, Португалії та Австрії протягом 1999-2010 рр., в Іспанії протягом 1992-2010 рр. У результаті були побудовані тренди, які демонструють відхилення значень даних показників за умов проведення міжнародних спортивних мега-

заходів і при обставинах, якби їх не відбувалося, показуючи, таким чином, чи спонукала організація подій такого рівня до формування ефекту.

Здійснений аналіз засвідчив, що організація міжнародних спортивних мега-заходів приводить до виникнення таких позитивних ефектів: зростання кількості туристів у країні проведення мега-заходу не лише під час, а й після його закінчення, що пожвавлює діяльність готельного господарства і загалом всієї туристичної галузі; підвищення споживання товарів та послуг, що спонукає зростання зовнішньої торгівлі (експорту товарів і послуг) приймаючої країни. Виявлено, що у результаті організації міжнародних спортивних мега-заходів формуються і негативні ефекти: зважаючи на підвищене споживання товарів та послуг у приймаючій країні, зростання зайнятості відбувається тільки у короткотерміновому періоді під час організації і безпосереднього проведення змагань; часто виникає проблема незатребуваності спортивних об'єктів, що готуються спеціально для мега-заходу і, на спорудження яких виділяються великі кошти, у зв'язку із чим утримання незадіяної спортивної інфраструктури після закінчення мега-заходу є надто дорогим (вартість будівництва Олімпійського села у Сідней складала 330 млн дол. США, витрати на утримання спортивних об'єктів – 34 млн дол. США щороку; в Афінах на будівництво Олімпійського села витрачено 250 млн євро), а деякі стадіони часто захоплюються сквотерами (наприклад, у ПАР).

Таким чином, здійснений аналіз підтвердив, що формування соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів визначається впливом різних чинників: рівня економічного і соціального розвитку країни; ступеня розвинутої ринкової економіки та рівня її лібералізації; можливості акумулювати фінансові ресурси; наявності природних умов та географічного розташування; використання інновацій, креативних розробок та інформаційних ресурсів.

Третій розділ “Організаційно-економічне забезпечення соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів у масштабі національної економіки України” присвячено обґрунтуванню макроекономічних та інституційних передумов для отримання ефектів від проведення в Україні міжнародних спортивних мега-заходів, особливо в умовах прийняття Чемпіонату Європи з футболу у 2012 році, визначенню напрямів удосконалення організації міжнародних спортивних мега-заходів та розробці на цій основі організаційно-економічної моделі формування позитивних соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів.

З огляду на міжнародний досвід визначено, що успішне проведення міжнародних спортивних мега-заходів в Україні відбувається при забезпеченні як макроекономічних, так й інституційних передумов. До макроекономічних передумов віднесено: рівень соціально-економічного розвитку країни; природні ресурси і географічне розташування; історико-культурну спадщину. Інституційні перетворення передбачають формування системи соціально-економічних відносин шляхом створення відповідних економічних, правових і соціальних інститутів, відповідно включають нормативно-правову базу, персонал, інфраструктуру.

У відповідності з наявними передумовами організації міжнародних

спортивних мега-заходів на основі методу сезонної декомпозиції оцінено соціально-економічні ефекти від їх проведення в Україні. У цьому контексті проаналізовано показники бронювання місць у закладах розміщення, експорту товарів і послуг країни та рівня безробіття. У результаті виявлено, що організація міжнародних спортивних мега-заходів в Україні: стимулюватиме збільшення бронювання місць у закладах розміщення у зв'язку із трансформацією тенденцій розвитку інфраструктури у короткотерміновому і довготерміновому періодах, що свідчить про очікуване зростання туристичних потоків у країну; приведе до зростання експорту товарів і послуг України до країн світу та незначного зростання зайнятості у короткотерміновому періоді.

Для посилення успішності проведення міжнародних спортивних мега-заходів необхідно забезпечити сумісність критеріїв мега-заходу і критеріїв середовища, в якому він відбуватиметься. Якщо останні відповідають критеріям мега-заходу, то успіх його організації гарантований. У дисертації обґрунтовано, що у цьому випадку до уваги треба взяти три групи критеріїв: 1) наведені вище макроекономічні й інституційні передумови, забезпечені Україною для організації масштабних спортивних подій, без дотримання яких реалізація мега-заходу є неможливою; 2) операційні та фінансові характеристики мега-заходу, як витрати пов'язані з будівництвом магазинів, організацією супутніх заходів, а також особливості місцевої економіки; 3) безпосередні характеристики мега-заходу і місця його проведення: відповідність місткості закладів розміщення у місті організації місткості стадіонів; здатність транспортної системи обслуговувати велику кількість людей протягом визначеного періоду часу.

Обґрунтовано, що напрями удосконалення організації міжнародних спортивних мега-заходів мають передбачати дії державного і приватного секторів стосовно того, аби мінімізувати формування негативних і максимізувати виникнення позитивних соціально-економічних ефектів.

Як ефективний засіб розв'язання проблем формування позитивних соціально-економічних ефектів і підвищення добробуту громадян країни у дисертації розглядається створення організаційно-економічної моделі формування позитивних соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів в Україні, що включає: макроекономічні й інституційні передумови, напрями удосконалення організації подій такого рівня; механізм імпортозаміщення; засоби державного і наддержавного впливу (рис. 3.).

З огляду на те, що на вітчизняному ринку домінують імпортно-орієнтовані галузі, постає необхідність визначення галузей та видів економічної діяльності, пов'язаних із проведенням Євро-2012, розвиток яких буде спрямовано на імпортозаміщення і розвиток внутрішніх потужностей. З цією метою було обчислено значення коефіцієнтів попарної кореляції між 132 економічними показниками протягом 1995-2008 рр. і на основі кластерного аналізу згруповано їх відповідно до відносної важливості по відношенню до ВВП. Даний розрахунок дав змогу зафіксувати сім груп показників, причому вони у межах груп проранжовані за відстанню до центра групи. У результаті проведеної процедури моделювання отримано кластер, який демонструє взаємозв'язок між показниками та процесами

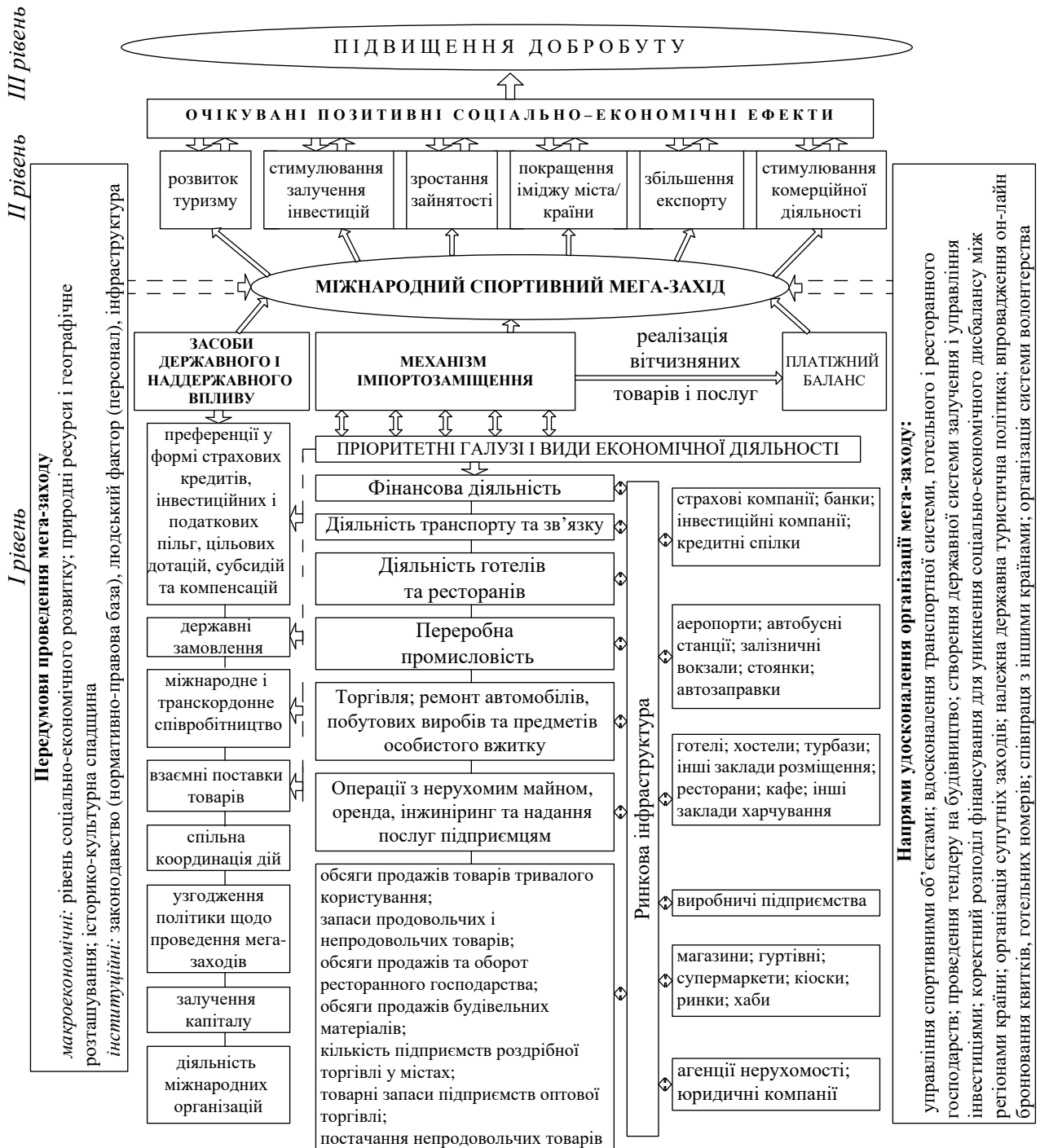


Рис. 3. Організаційно-економічна модель формування позитивних соціально-економічних ефектів від організації і проведення міжнародних спортивних мега-заходів в Україні

економічної діяльності підприємств різних галузей та ВВП. Таким чином, виявлено, що пріоритетними у прискореному розвитку для України мають бути: а) переробна промисловість, зокрема виробництво харчових продуктів і напоїв, текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра, виробництво

шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів; б) діяльність готелів та ресторанів; в) діяльність транспорту та зв'язку; г) фінансова діяльність; д) торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; е) операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям.

Крім того, вагому роль мають відігравати обсяги продажів товарів тривалого користування, запаси продовольчих і непродовольчих товарів, обсяги продажів та оборот ресторанного господарства, а також обсяги продажів будівельних матеріалів, кількість підприємств роздрібною торгівлі у містах, товарні запаси підприємств оптової торгівлі, постачання непродовольчих товарів.

Водночас, для підтримки вітчизняних товаровиробників і розвитку вітчизняного виробництва важливе значення мають мати засоби державного впливу у формі державних замовлень; надання таких преференцій, як страхові кредити, інвестиційні, податкові пільги, цільові дотації, субсидії та компенсації. Активна участь держави в реалізації інфраструктурних проектів широкого масштабу також стимулюватиме приватних інвесторів, які, за попередніми оцінками, до 2012 р. мали інвестувати в організацію Чемпіонату Європи з футболу близько 20-25 млрд дол. США.

Разом з тим, частково на механізмі імпортозаміщення мають базуватися такі засоби наддержавного впливу, як міжнародне і транскордонне співробітництво та взаємні поставки товарів.

Така модель може слугувати загальною моделлю розв'язання проблем розвитку та інтенсифікації проведення міжнародних спортивних мега-заходів в Україні у майбутньому, оскільки поєднує дві сфери суспільно-економічної діяльності – національне господарство і міжнародні туристичні потоки. Враховуючи особливості національної економіки, організаційно-економічна модель пов'язує завдання, передбачені національними та міжнародними стратегіями економічного розвитку та розвитку міжнародного туризму, як формування туристичного і курортного простору з метою раціонального та ефективного використання туристичних ресурсів, а також розроблення конкурентоспроможного національного туристичного продукту.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуального науково-практичного завдання щодо формування соціально-економічних ефектів міжнародних спортивних мега-заходів. Результати проведеного дослідження дали змогу зробити такі висновки:

1. Невід'ємною рисою розвитку спортивного туризму є організація і проведення різноманітних міжнародних спортивних змагань, конкурсів та форумів, найпоширенішою формою яких є мега-заходи (Олімпійські Ігри, Чемпіонати світу та Європи з футболу). Міжнародні спортивні мега-заходи носять спортивний характер, приваблюють великі потоки туристів як розважальний захід, залучають значне медіа покриття, є найбільшими за

масштабом проведення, а відтак і за масштабом впливу на національну економіку приймаючої країни

2. Оцінка ефектів, які виникають у результаті проведення міжнародних спортивних мега-заходів, є важливим економічним завданням. Це обумовлює необхідність наукового пошуку в царині обґрунтування соціального й економічного значення та наслідків для національних економік від організації таких подій. Найважливіше значення для економіки приймаючої країни мають саме соціально-економічні ефекти, а їх позитивний прояв досягається через державну підтримку проведення мега-заходу; консолідацію різних сфер економічної діяльності, що сприяє підвищенню ефективності від їх проведення; застосування новітніх інформаційних технологій для здійснення телетрансляцій, поліпшення якості надання послуг; активну туристичну діяльність у формі розробки нових туристичних маршрутів, створенні об'єктів розважального характеру.

3. Незважаючи на позитивні характеристики використання різних підходів до оцінки соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів у зарубіжних країнах, їх застосування і адаптація для інших держав, включаючи Україну, є проблематичним через: неспівставність методології статистичного обстеження економічної діяльності країн світу; невідповідність КВЕД України та НАСЕ; значні обсяги вхідної та вихідної інформації; неможливість виявити ефекти в окремих містах. У зв'язку із цим у роботі запропоновано використання методу сезонної декомпозиції, який дає можливість виявити і змодельовати соціально-економічні ефекти.

4. З огляду на зростаючу популярність міжнародних спортивних мега-заходів і їх позитивний вплив на соціально-економічний стан країни, між державами ведеться гостра конкуренція щодо отримання права на організацію таких подій. Комплексна оцінка конкурентних переваг організації масштабних спортивних подій показала, що переваги тої чи іншої країни можуть бути як соціально-економічного характеру, так і неекономічного, у зв'язку із чим у ромб Портера було введено ще одну детермінанту, яка включає політичні настрої, лобіювання, відновлення спортивного і культурного значення змагань, промоцію спорту.

5. Успішність проведення міжнародних спортивних мега-заходів проявляється в отриманих доходах, які формуються під час організації і проведення міжнародних спортивних мега-заходів, і тісно пов'язані із джерелами фінансування таких подій. Реалізація останніх передбачає виконання відповідних маркетингових програм, а саме: програм продажу квитків; програм співробітництва з телекомпаніями; рекламно-спонсорських програм; ліцензійних програм; програм випуску олімпійських монет і поштових марок; інвестиційних програм; ТЕР-програм і KISS-програм. Отримані кошти спрямовуються на розбудову спортивних об'єктів; модернізацію інфраструктури; допомогу національним і регіональним спортивним структурам; поточні витрати відповідальних за проведення змагань міжнародних організацій; забезпечення безпеки під час мега-заходів.

6. Компаративний аналіз оцінки соціально-економічних ефектів проведення міжнародних спортивних мега-заходів на основі методу сезонної декомпозиції показав позитивний вплив на прибуття туристів, бронювання і використання місць у закладах розміщення, експорт товарів і послуг та безробіття у семи країнах Європи: Франції, Іспанії, Греції, Італії, Німеччині, Португалії та Австрії. У результаті проведення Олімпійських Ігор та Чемпіонатів світу і Європи з футболу у приймаючих країнах відбулося: зростання кількості іноземних туристів, відповідно, збільшення бронювання і використання місць у закладах розміщення, що свідчить про пожвавлення у туристичній галузі; збільшення експорту товарів і послуг та зростання зайнятості у короткому періоді.

7. Проведення в Україні фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу 2012 р. обумовлює необхідність обґрунтування важливих передумов її організації, які у дисертації поділено на макроекономічні та інституційні. Наявність зазначених передумов є ґрунтовною базою для формування позитивних соціально-економічних ефектів від організації в Україні не лише Євро-2012, а й інших міжнародних спортивних мега-заходів.

8. З метою успішного проведення міжнародних спортивних мега-заходів, треба здійснити покращення процесу їх організації. Удосконалення організації міжнародних спортивних мега-заходів в Україні має відбуватися за такими напрямками: розбудова і управління спортивними об'єктами, зокрема стадіонами; вдосконалення транспортної системи; покращення готельного і ресторанного господарств; проведення тендеру на будівництво необхідних об'єктів; створення державної системи залучення і управління інвестиціями; коректний розподіл фінансування для уникнення соціально-економічного дисбалансу між регіонами країни; організація супутніх пізнавальних заходів; використання наявних туристичних ресурсів для створення розвиненої індустрії туризму; здійснення державної туристичної політики; впровадження он-лайн бронювання квитків, готельних номерів; посилення міжнародної співпраці України у сфері проведення міжнародних спортивних мега-заходів; організація відповідної системи волонтерства.

9. Для того, щоб організація міжнародних спортивних мега-заходів сприяла формуванню позитивних соціально-економічних ефектів і підвищенню добробуту громадян України, розроблено організаційно-економічну модель формування позитивних соціально-економічних ефектів від проведення міжнародних спортивних мега-заходів, яка включає макроекономічні та інституційні передумови їх проведення, напрями удосконалення організації таких подій, механізм імпортозаміщення, засоби державного і наддержавного впливу. З метою формування механізму імпортозаміщення обґрунтовано необхідність активізації процесів імпортозаміщення та розвитку внутрішніх виробничих потужностей.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Публікації у наукових фахових виданнях:

1. Скавронська І. В. Формування попиту на міжнародні туристичні тури / І. В. Скавронська // Наука молода. – 2008. – № 9. – С. 75 – 78.
2. Скавронська І. В. Деякі аспекти організації міжнародних розважально-спортивних заходів / І. В. Скавронська // Менеджмент. – 2009. – Випуск 12. – С. 163 – 176.
3. Скавронська І. В. Пріоритетні напрями розвитку ресторанної справи України в контексті світового досвіду / І. В. Скавронська // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету (Економічні науки). – 2009. – Випуск II (34). – С. 232 – 244.
4. Скавронська І. В. Конкурентні переваги національної економіки на світовому ринку туристичних послуг / І. В. Скавронська // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2009. – Випуск 5. – С. 396 – 403.
5. Скавронська І. В. Теоретичні основи дослідження спортивного туризму / І. В. Скавронська // Економічний простір. – 2010. – № 39. – С. 92 – 98.
6. Скавронська І. В. Оцінка економічних ефектів проведення спортивних мега-заходів / І. В. Скавронська, В. В. Адамик // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2010. – Випуск 4. – С. 134 – 142. *(Особистий внесок – 0,6 д.а.: розраховано значення економічних показників, на основі яких побудовано тренди виявлення і оцінки ефектів міжнародних спортивних мега-заходів.)*
7. Скавронська І. В. Структуризація галузей народного господарства як засіб підвищення добробуту України в умовах підготовки до прийняття Чемпіонату Європи з футболу у 2012 році / Скавронська І. В. // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 1. – С. 88 – 93.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Скавронська І. В. Розвиток туристичної галузі України на основі транскордонного співробітництва регіонів: матеріали Міжн. наук.-практ. конф. [“Міжнародний бізнес та менеджмент: проблеми та перспективи в умовах глобалізації”], (Тернопіль, 22 – 24 жовт. 2008 р.) / М-во освіти і науки, Терн. нац. ек. ун-т. – Т.: Терн. нац. ек. ун-т, 2008. – 616 с. – С. 150 – 152.
9. Скавронська І. В. Інноваційні процеси у сфері туризму в умовах євроатлантичної інтеграції України / І. В. Скавронська; [за ред. В. Й. Лажніка] // Зб. наук. праць “Дослідження і розробки у сфері євроатлантичної інтеграції України”. – 2008. – С. 187 – 195.
10. Скавронська І. В. Умови формування попиту на міжнародні тури: зб. тез доповідей П'ятої ювіл. міжн. наук.-практ. конф. молодих вчених [“Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна

ідентичність та тенденції глобалізації”], (Тернопіль, 21 – 23 лют. 2008 р., Ч. 1) / М-во освіти і науки, Терн. нац. ек. ун-т. – Т.: Терн. нац. ек. ун-т, 2008. – 387 с. – С. 93 – 95.

11. Скавронська І. В. Перспективи розвитку кейтерингу в Україні: матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. [“Індустрія гостинності у країнах Європи”], (Сімферополь, 26 –28 груд. 2008 р.) / Крим. ін-т бізнесу, Ун-т екон. та управ., Вища ш-ла менеджм., Центр розв. освіти, наук. та іннов. – С. : Центр розв. освіти, наук. та іннов., 2008. – 236 с. – С. 131 – 132.

12. Скавронська І. В. Організація міжнародних розважально-спортивних заходів як один із чинників стимулювання розвитку туристичної галузі європейських країн: матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. [“Індустрія гостинності у країнах Європи”], (Сімферополь, 4 –6 груд. 2009 р.) / Вища ш-ла менеджм., Крим. ін-т бізнесу, Консал.-конфліктолог. центр, Центр розв. освіти, науки та іннов. – С.: ВіТроПринт, 2009. – 176 с. – С. 56 – 58.

13. Скавронська І. В. Особливості організації міжнародних розважально-спортивних заходів в Україні: зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф. з нагоди 15-річчя з дня ств. Вінниц. ін-ту економіки ТНЕУ [“Місце та роль України в глобалізаційному світі: економічні, політичні, культурні аспекти”], (Вінниця, 11 –12 груд. 2009 р.) / М-во освіти і науки, Терн. нац. екон. Ун-т, Вінниц. ін-т екон. ТНЕУ. – В.: Вінниц. ін-т екон. ТНЕУ, 2009. – 350 с. – С. 329 – 332.

14. Скавронська І. В. Формування конкурентних переваг України щодо розвитку міжнародного туризму: зб. тез доповідей Міжн. наук. конф. молодих вчених [“Формування нового світового економічного порядку”], (Тернопіль, 14 – 15 трав. 2009 р.) / М-во освіти і науки, Терн. нац. ек. ун-т. – Т.: Терн. нац. ек. ун-т, 2009. – 339 с. – С. 72 – 75.

15. Скавронська І. В. Розбудова інфраструктури як один із економічних наслідків проведення міжнародних розважально-спортивних заходів: зб. тез доповідей сьомої міжн. наук.-практ. конф. молодих вчених [“Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації”], (Тернопіль, 25-26 лют. 2010 р., Ч. 2) / М-во освіти і науки, Терн. нац. ек. ун-т. – Т.: Терн. нац. ек. ун-т, 2010. – 439 с. – С. 377 – 378.

16. Скавронська І. В. Міжнародні спортивні заходи як диверсифікований туристичний продукт в основі іміджевої політики країни: наук. зб. міжн. наук.-практ. конф. [“Україна-Італія: співробітництво у галузі туризму”], (Київ, 2010 р., Випуск 7) / М-во освіти і науки, Київ. нац. ун-т. ім. Т. Шевченка – К.: Київ. нац. ун-т. ім. Т. Шевченка, 2010. – 142 с. – С. 83 – 86.

17. Скавронська І. В. Euro 2012 as one of the main stabilizing factors of Ukrainian economics in the conditions of world financial crisis: зб. тез доповідей міжн. наук.-практ. конф. (I-сесія) [“Глобалізаційні світоцивілізаційні процеси та економічна політика європейських країн, що розвиваються”], (Тернопіль, 17-18 чер. 2010 р.) / М-во освіти і науки, Терн. нац. ек. ун-т. – Т.: Терн. нац. ек. ун-т, 2010. – 185 с. – С. 176 – 178.

18. Скавронська І. В. Вплив міжнародних спортивних заходів (Чемпіонатів з футболу) на економічний стан країни: зб. тез доповідей міжн. наук.-практ.

конф. молодих вчених та студентів [“Україна в системі міжнародної економіки”], (Тернопіль, 11 – 12 лют. 2010 р.) / М-во освіти і науки, Терн. нац. ек. ун-т. – Т.: Терн. нац. ек. ун-т, 2010. – 370 с. – С. 235 – 237.

19. Скавронська І. В. Теоретичні засади щодо визначення позитивних економічних ефектів проведення міжнародних спортивних заходів: матеріали V наук.-практ. Інтернет-конф. [“Альянс наук: вчений-вченому”], (Дніпропетровськ, 25 – 26 лют. 2010 р., Т.4) / Дніпропетр. держ. аграр. ун-т, Рада з вивч. продукт. сил НАН, Харк. регіон. ін-т держ. управ. Нац. ак-мії держ. управ.при Президентові України, Черніг. держ. технолог. ун-т. – Д.: Дніпропетр. держ. аграр. ун-т, 2010. – 112 с. – С. 40 – 42.

20. Скавронська І. В. Теоретико-практичні проблеми оцінки економічних ефектів спортивних мега-заходів: зб. тез доповідей Восьмої міжн. наук.-практ. конф. молодих вчених [“Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації”], (Тернопіль, 24-25 лют. 2011 р., Ч. 1) / М-во освіти і науки, Терн. нац. ек. ун-т. – Т.: Терн. нац. ек. ун-т, 2011. – 329 с. – С. 101 – 103.

21. Скавронська І. В. Оцінка економічних ефектів проведення Чемпіонату Європи з футболу в Австрії: зб. тез доповідей міжн. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених [“Глобальна економіка в посткризовий період та Україна”], (Тернопіль, 17 – 18 лют. 2011 р.) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Терн. нац. ек. ун-т. – Т.: Економічна думка, 2011. – 311с. – С. 149 – 151.

АНОТАЦІЯ

Скавронська І.В. Формування соціально-економічних ефектів міжнародних спортивних мега-заходів. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Тернопіль, 2012.

У дисертаційній роботі обгрунтовано поняття міжнародні спортивні мега-заходи як форми міжнародного спортивного туризму, здійснено систематизацію ефектів, що виникають від організації подій такого рівня та визначено доцільність застосування нових підходів до оцінювання сформованих ефектів.

Проаналізовано конкурентні переваги країн у проведенні міжнародних спортивних мега-заходів, узагальнено фінансово-економічні засади їх організації, здійснено компаративний аналіз ефектів, які з’являються у результаті організації міжнародних спортивних мега-заходів у зарубіжних країнах.

Запропоновано створення організаційно-економічної моделі на основі виявлених макроекономічних й інституційних передумов для формування позитивних соціально-економічних ефектів, комплексного розвитку туристичної галузі та створення позитивного іміджу України.

Ключові слова: міжнародні спортивні мега-заходи, соціально-економічні ефекти, формування, конкурентні переваги, туристична галузь.

АННОТАЦИЯ

Скавронская И.В. Формирование социально-экономических эффектов международных спортивных мега-событий. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Тернопольский национальный экономический университет Министерства образования и науки, молодежи и спорта Украины. Тернополь, 2012.

В диссертации определены теоретические основы международного туризма, в частности, понятия международные спортивные мега-мероприятия. Систематизированы социально-экономические эффекты, возникающие от проведения международных спортивных мега-мероприятий.

Установлено, что все социально-экономические эффекты могут быть классифицированы на положительные и отрицательные, динамические и статические, первичные и вторичные, прямые и косвенные, видимые и невидимые.

Предложено оценивать социально-экономические эффекты от проведения международных спортивных мега-мероприятий в зарубежных странах, а также Украине, с помощью метода сезонной декомпозиции, который на основе трендов социально-экономических показателей позволяет сравнить состояние экономики страны в условиях проведения международных спортивных мега-мероприятий и при обстоятельствах, если бы их не происходило.

Выявлены макроэкономические и институциональные предпосылки формирования позитивных социально-экономических эффектов от проведения международных спортивных мега-событий в Украине и очерчены направления усовершенствования их организации, в частности в контексте принятия Чемпионата Европы по футболу в 2012 году.

Обосновано, что направления совершенствования организации международных спортивных мега-мероприятий в Украине должны предусматривать действия государственного и частного секторов относительно того, чтобы минимизировать формирование негативных и максимизировать возникновения положительных социально-экономических эффектов.

Разработано организационно-экономическую модель формирования положительных социально-экономических эффектов от проведения международных спортивных мега-мероприятий в Украине, которая базируется на средствах государственного и надгосударственного воздействия и создании механизма импортозамещения. Выявлено приоритетные отрасли и виды экономической деятельности, необходимые для формирования механизма импортозамещения в контексте проведения международных спортивных мега-мероприятий.

Ключевые слова: международные спортивные мега-события, социально-экономические эффекты, формирования, конкурентные преимущества, туристическая отрасль.

ANNOTATION

Skavronska I.V. The formation of socio-economic effects of international sports mega-events hosting. – Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.02 – world economy and international economic relations. Ternopil National Economic University of Ministry of education and science, youth and sports of Ukraine. Ternopil, 2012.

The term international sports mega-events as a form of international sports tourism is grounded in the thesis, systematization of the effects which occur after such events hosting is carried out, feasibility of applying new approaches to the assessment of generated effects is determined.

Competitive advantages of countries in international sports mega-events hosting is analyzed, financial and economic principles of their organizing are summarized, comparative analysis of the effects that arise in a result of international sports mega-events hosting in foreign countries is carried out.

Constraction of organizing and economic model is developed that is based on the identified macroeconomic and institutional preconditions for the formation of positive social and economic effects, the overall tourism industry development and creation a positive image of Ukraine.

Keywords: international sports mega-events, socio-economic effects, formation, competitive advantages, tourism industry.